

2/3 Działania koordynatora w oparciu o zdiagnozowane potrzeby szkoły z lat poprzednich

Zdiagnozowane potrzeby szkoły są tylko elementem planowania pracy koordynatora. Zapewne najważniejszym, nie można jednak zawęzić się tylko do **czynników wewnętrznych**, a przecież diagnozy prowadzone są w szkołach wśród rodziców, uczniów i nauczycieli. Nie wychodzi się przecież i nie pyta o zachowania i oddziaływania naszych uczniów w środowisku, w którym funkcjonują. Jest to oczywiste i nikt od szkoły tego nie wymaga. Można odwrócić sytuację i zastanowić się nad wizerunkiem szkoły, nad jego kreowaniem w środowisku lokalnym. Obraz szkoły jako instytucji jest obrazem ludzi, którzy się z nią stykają. Celem samym w sobie, aby utrzymać bezpieczeństwo i nim kierować, jest wychodzenie „na zewnątrz”. Mówienie o problemach rodzicom, niezamykanie problemu w szkole, korzystanie z pomocy służb zewnętrznych oraz informowanie o działaniach na rzecz poprawy bezpieczeństwa społeczności lokalnej, nadzoru pedagogicznego i organów prowadzących. Przekazywanie informacji o działaniach prowadzonych na terenie szkoły umożliwi współpracę w rozwiązywaniu problemów, niełatwych sytuacji czy kryzysu.

**Czynniki
wewnętrzne
i zewnętrzne**

Można postawić tezę, że właśnie taką rolę powinien spełniać koordynator. Jeśli jednak sam tego nie dokona, potrzebne jest spójne działanie wszystkich organów i podmiotów szkoły.

Diagnoza elementem planowania pracy koordynatora

Diagnoza stanu bezpieczeństwa i zachowań ryzykownych dostarcza informacji o zachowaniu uczniów, oddziaływaniu rodziców i nauczycieli. Pozwala oszacować rodzaje występujących zagrożeń i ewentualne przyczyny ich powstawania. Te zaś pomogą w projektowaniu działań zapobiegawczych i ukierunkowaniu pracy.

**Diagnoza stanu
bezpieczeństwa**

Dla planowania pracy koordynatora istotne będą:

- określenie obszaru diagnozy i respondentów,
- analiza wyników,
- wnioski z przeprowadzonej diagnozy.

Wyniki będą informacją o skali zjawiska, określą nieprawidłowości i umożliwią formułowanie wniosków do dalszej pracy.

Wnioski posłużą wytyczeniu obszaru działań dla podmiotów szkoły, w tym dla koordynatora.

Diagnoza powinna pomóc szkole w określeniu katalogu zachowań negatywnych oraz bodźców, na które jednostka/uczeń jest wrażliwa.

Identyfikacja zachowań negatywnych

Szkoła może sklasyfikować zachowania negatywne (picie, palenie) i próbować wyeliminować te czynniki. Należy jednak pamiętać, że jest to możliwe wtedy, gdy zachowania są wyuczone. Poprzez zwiększenie trudności dostępu do tych środków oraz zaostrzenie systemu kar i nagród szkoła może wpływać na zmiany zachowań uczniów¹.

Możliwe będzie również określenie:

- celu oddziaływań,
- zadań dla poszczególnych osób, instytucji oraz odpowiedzialności za te zadania,
- obszaru i osób objętych realizacją zadań (środowisko szkolne, instytucje wspierające),
- zakresu działań (działania edukacyjne, interwencyjne, zapobiegawcze, zmiany zapisów procedur itp.),
- sposobu realizacji zadań,
- typu kontroli,
- oceny efektów podejmowanych zadań.

Należy pamiętać, że aby działania miały charakter systemowy, obiektem oddziaływań powinno być całe środowisko szkolne.

Nie należy przez to rozumieć, że wszystkie te zadania realizowane będą przez koordynatora. Jak wcześniej wspomniano, jest on odpowiedzialny za stworzenie warunków do realizacji podejmowanych działań w szkole, współpracę z pedagogiem, dyrektorem, nauczycielami i instytucjami wspierającymi ten proces. Odpowiedzialność może być rozumiana jako stworzenie takich warunków, które pozwolą na efektywne współdziałanie zespołu.

Dostosowanie zadań do placówki

Obowiązki koordynatora uzależnione będą niewątpliwie od typu i problemów danej szkoły czy placówki.

Elementem kluczowym stanie się zatem umiejętność zdiagnozowania:

- rodzajów zagrożeń bezpieczeństwa występujących na terenie szkoły,

¹ L. Pytka, *Pedagogika resocjalizacyjna*, APS, Warszawa 2005.

- skali przemocy i negatywnych zachowań,
- przyczyn występowania zagrożeń,

a także ocena, czy działania z planu naprawczego szkoły w zakresie bezpieczeństwa są systematycznie realizowane.

Sprawozdanie z realizacji zadań oraz wnioski powinny być przedstawiane Radzie Pedagogicznej oraz Radzie Rodziców, szczególnie gdy u.o.s.o. w bieżącym roku szkolnym zwiększyła jej kompetencje (zał. 1 i 2).

Wykonywanie zadań przez koordynatora powinno być dokumentowane nie tylko na potrzeby kontroli kuratorium czy dyrektora szkoły, ale również ze względu na określenie przyszłych kierunków działań w szkole w zakresie podniesienia poziomu bezpieczeństwa.

**Dokumentowanie
pracy**

Brak uregulowań zarówno z zakresu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji, jakie powinna posiadać osoba pełniąca tę funkcję w szkole oraz szczegółowego zakresu zadań stwarza konieczność powiązania wszelkich możliwych obszarów oddziaływań szkoły w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa poprzez:

- działania o charakterze wczesnej interwencji – udzielenie profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu trudności i eliminowaniu zachowań niepożądanych występujących w szkole,
- działania informacyjne – dostarczanie informacji uczniom, rodzicom i nauczycielom na temat przyczyn, konsekwencji i odpowiedzialności za zachowania zagrażające bezpieczeństwu własnemu i innych,
- działania edukacyjne – tworzenie możliwości rozwijania umiejętności zaspokajania potrzeb fizycznych, psychicznych, społecznych i duchowych, pozostając w zgodzie z normami etycznymi, szkolnymi i prawnymi,
- działania dotyczące zmian przepisów (dotyczy prawa wewnątrzszkolnego, w szczególności Statutu Szkoły w tym: WSO, Programu Wychowawczego, Programu Profilaktyki, Regulaminu Praw i Obowiązków Ucznia),
- działania środowiskowe – eliminowanie w środowisku wychowawczym ucznia czynników ryzyka i wprowadzania czynników chroniących,
- działania korygujące – eliminowanie przyczyn negatywnych zachowań i postaw uczniów lub wychowanków, w celu zapobieżenia ich powtórnemu wystąpieniu oraz wystąpieniu innych niepożądanych zachowań,
- działania zapobiegawcze – eliminowanie potencjalnych przyczyn i zagrożeń, które mogą mieć negatywny wpływ na zachowania i postawy uczniów, w celu zapewnienia bezpieczeństwa,

**Obszary
oddziaływań
koordynatora**

- działania środowiskowe – eliminowanie w środowisku wychowawczym ucznia czynników ryzyka i wprowadzania czynników chroniących,
- działania integrujące organy szkoły na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w szkole – wypracowanie metod współpracy organów szkoły, skodyfikowanie ich i przyjęcie do realizacji z konsekwencją odpowiedzialności za ich łamanie,
- działania proceduralno-prawne – stworzenie procedur zapewniających bezpieczeństwo w szkole, reagowania w sytuacjach trudnych oraz zagrażających bezpieczeństwu (w tym określenie zasad współpracy z instytucjami wspierającymi szkołę w procesie zapewnienia bezpieczeństwa).

Formułowanie zadań

Przedstawione obszary oddziaływań koordynatora w szkole są propozycją. Należy je umiejętnie ocenić i skonfrontować z realiami szkoły. Część zadań wpisano w plany pracy szkoły i prawo wewnątrzszkolne, dlatego powielanie ich w zadaniach koordynatora jest zbędne. Zadania pedagoga, który prowadzi wiele działań profilaktycznych i wychowawczych w ramach Programu Profilaktyki i Programu Wychowawczego, pozostają jego zadaniami, zadania społecznego inspektora BHP w celu oceny stanu bezpieczeństwa budynku, sal lekcyjnych czy spraw pracowniczych realizowane są przez tę osobę. Dla formułowania zadań koordynatora istotne staną się wnioski z ich pracy oraz wspólne określenie obszarów współpracy dla podniesienia poziomu bezpieczeństwa w szkole bądź eliminacji występujących nieprawidłowości.

Elementarnym zadaniem szkoły jest budowanie i utrzymanie dobrych relacji. Każdy wychowawca i nauczyciel powinien pamiętać o swoich zadaniach wynikających z prawa wewnątrzszkolnego i zasad ogólnopedagogicznych. Rozwiązywanie problemów w momencie ich powstanie dają najlepsze efekty.

Autor: Małgorzata Radziwołek-Mikołajczyk

Załącznik 1

Sprawozdanie koordynatora ds. bezpieczeństwa dla Rady Rodziców w szkole za rok szkolny

1. Podejmowane działania:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
2. Opis działań:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
3. Efekty:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
4. Wnioski do pracy w przyszłym roku szkolnym:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
5. Propozycje udziału rodziców w pracy na rzecz bezpieczeństwa:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....